

Randers Kommune

Øster Bjerregrav & Over Fussing Landsbyregistrering 2011

Øster Bjerregrav og Over Fussings historie

Oprindelse

Øster Bjerregrav kendes fra 1318 som 'Bierregraff' og er udskiftet i 1784.

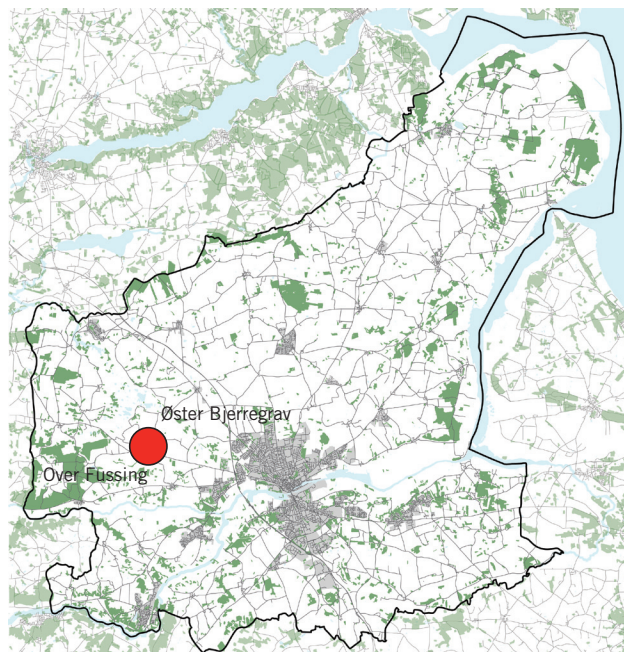
Over Fussing findes første gang omtalt i 1231 som 'Fusing', 'Vpfusing' og er udskiftet i 1785.

Byudvikling

Øster Bjerregrav har gennemgået flere perioder med stor udvikling. I begyndelsen af 1900-tallet er der opstået flere andelsforetagener, bl.a. brugsforeningen, andelsmejeriet (1919) og forsamlingshuset (1911). Skole og sportsplads er etableret i 1952, og parcelhusområderne er udbygget fra omkring 1965 med Krokusvej/Erantisvej vest for den gamle landsby og Mågevej/Glentevej syd for. Øster Bjerregravs attraktive placering relativ tæt på Randers gør, at byen kan forvente en fortsat vækst i befolkningstallet. Øster Bjerregrav har 1082 indbyggere i 2010.

Øster Bjerregrav har et aktivt foreningsliv og en masse interessegrupper. Disse er gået sammen om at kommunikere via den fælles hjemmeside www.oesterbjerregrav.dk

Over Fussing har ikke udviklet sig på samme måde som Øster Bjerregrav med store parcelhusområder. I stedet er der i et noget mere moderat tempo blevet bygget huse længere og længere ud af de små indfaldsveje til byen. Trods Over Fussings beskedne størrelse, har der i landsbyen været både

forsamlingshus og brugsforening.

Gennem de seneste år er der nord for Over Fussingvej bygget en række parcelhuse, der ligger med udsigt mod nord. I fremtiden vil Over Fussing og Øster Bjerregrav smelte sammen til ét byområde, idet de dyrkede arealer mellem de to byer er rammebelagt til boligområder.

Over Fussing har 124 indbyggere i 2011.

2010. Om få år vil Øster Bjerregrav og Over Fussing være ét byområde, da markområdet mellem de to byer rammebelagt til boligområde.

Topografi og landskab

Landskab

De to landsbyer ligger i et storbakket morænelandskab med højeste punkt beliggende 70 moh.

Skals Ådal ligger meget markant i landskabet nordøst for de to landsbyer. Det samme gør dens tilløb; Kousted Å. I Skals Ådal er der store engdrag, hvor der tidligere har været en del tørvegravning. Terrænet ned mod de to dalstrøg varierer mellem store bakke drag og små skarpe slugter.

Syd for byerne ligger den store Fussing Sø, og terrænet falder kraftigt ned mod søen. Landskabet omkring søen er utroligt naturskønt og Indskov grænser helt op til søen. Dele af Indskov er udpeget til kulturmiljø, bl.a. på baggrund af de mange gravhøje, der stammer helt tilbage fra bronzealderen.

Fussing Sø er dannet i en lavning i landskabet, som skyldes en indsykning i randen af en stor underjordisk salthorst.

Beliggenhed

På toppen af et bakke drag beliggende midt mellem Fussing Sø og Skals Ådal ligger Over Fussing. Det samme gør Øster Bjerregrav, som mod nord også er omkranset af Kousted Å.

Over Fussing ligger som en lille forstad vest for Øster Bjerregrav, og der er kun få hundrede meter mellem byerne. Over Fussing ligger på toppen af bakkekammen mellem Skals Ådal og Fussing Sø, hvor Øster Bjerregrav også ligger på den kuperede dalskrænt ned mod Skals Å.

Øster Bjerregrav er i 1784 stjerneudskiftet, hvilket stadig kan ses på luftfotos og kan anes gennem de forskellige naturhegn, der er i landskabet omkring byen. Hegnene stråler ud fra Øster Bjerregrav og udskiftningen er særlig tydelig, når man står på den nordlige kant af byen, på toppen af Kirkebakken, og kigger ud over det faldende landskab mod nordøst.

Oplevelse

Hovedankomsten til Øster Bjerregrav er via hovedvejen og videre ad Frederiksbergvej. Her er det ligeledes et parcelhusområde, der skaber indgangen til byen. Dog er der på den østlige side af vejen, en enkelt gård, der ligger meget diskret. Ankomsten til Øster Bjerregrav fra nord er den absolut mest oplevelsesrige. Her stiger man op mod byen, hvor kirken ligger og dominerer ankomsten. Der er endvidere flotte kig til begge sider af vejen.

Ankommer man til Over Fussing fra Øster Bjerregrav, eller omvendt er det en spektakulær udsigt over Skals Ådal, der er i fokus. Ankomsten til Over Fussing fra Branddamsvej indrammes af træer, et gårdanlæg samt nyere enfamiliehuse - et fint udsnit af landsbyens generelle karakter.

Det er primært mod nord at flotte vue forekommer i begge landsbyer. Men fra Over Fussing er der også flotte kig mod syd over Fussing Sø.

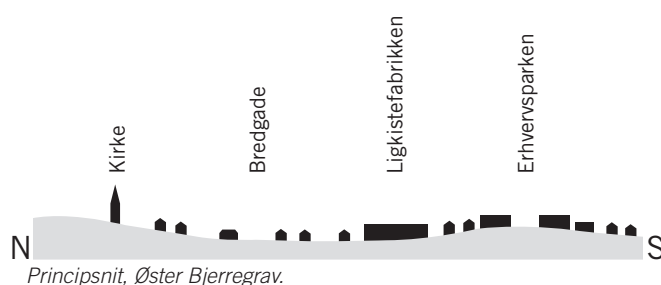
I den gamle del af Øster Bjerregrav er der flere åbne grønne græsarealer, der skaber luft og giver bydelen et landligt præg. Dette træk kan være svært at få øje på i den resterende del af Øster Bjerregrav, hvor parcelhusområder dominerer.

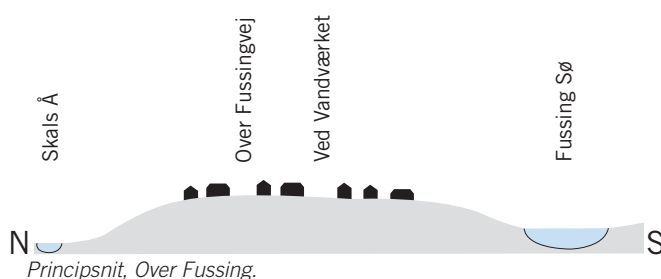
Ankomsten til Øster Bjerregrav fra nord byder på et fint kig til kirken samt landskabet omkring byen.

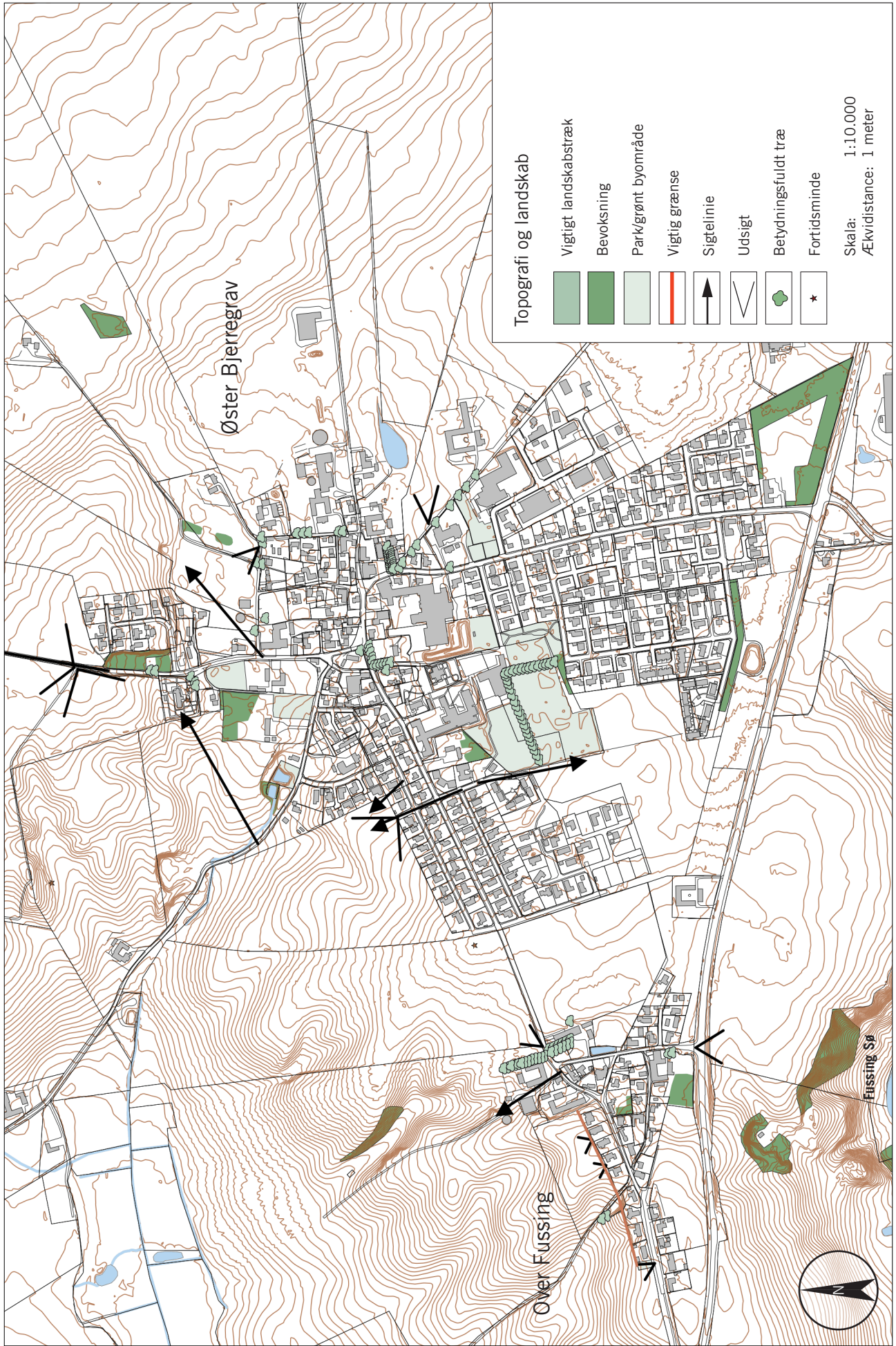
Der er en fantastisk flot udsigt fra Over Fussing til Skals Ådal.

Principsnit, Øster Bjerregrav.

Principsnit, Over Fussing.

Funktioner og infrastruktur

Funktioner

Øster Bjerregrav har i det sidste århundrede gennemgået en stor udvikling. I dag er det ikke længere et landbrugssamfund, og der er da også kun to gårde tilbage, som stadig er i drift; Egevej 2 og Frederiksbergvej 3.

Udover kirken er der også forsamlingshus i Øster Bjerregrav, der er opført i 1911. Bygningen er dog ombygget med bl.a. nye vinduer, hvilket ikke understøtter dens oprindelige udtryk. I 1919 blev der oprettet et andelsmejeri, som for længst er lukket. Den nu noget ramponerede bygning hører nu under ligkistefabrikken Heilskov A/S og synes benyttet som lager.

Ligkistefabrikken ligger trukket tilbage fra de omgivende veje, men er alligevel meget dominerende i gadebilledet qua den lange hal, der ligger helt tæt op ad bebyggelsen på Frederiksbergvej. Generelt er der mange erhvervs- og industrivirksomheder i Øster Bjerregrav, flere beliggende i Erhvervsparken.

Øster Bjerregravs bycentrum ligger omkring krydset Frederiksbergvej/Bøgevej og Østervang/Bredgade. Her er byens købmand samt en benzintank. Udover købmand findes der også pizzeria og autoværksted i byen.

Der er både skole, børnehave og ældrecenter, der alle ligger i nærheden af byens idrætsanlæg, hvor også Bjerregrav boldklub holder til. Klubben er meget populær blandt byens borgere. Af andre foreninger kan spejderkorpset nævnes.

Alt i alt er der et bredt udbud af institutioner og virksomheder i Øster Bjerregrav, der er med til at bevare byen som et attraktivt sted at bo.

Over Fussing nyder også godt af de tilbud som Øster Bjerregrav har. Over Fussing har én gård, der stadig er i drift beliggende Over Fussingvej 25. Udover dette hver ligger Over Fussing Fysioterapi og Træning midt i byen. Forsamlingshuset fra 1891 eksisterer ikke længere, ligesom den tidligere brugsforening også er lukket. Bygningen er der stadig, men i en noget ombygget version og er nu bolig.

Infrastruktur

Øster Bjerregravs udvikling har betydet, at der fra at være ca. 800 m mellem de to byer er der i dag kun små 300 m.

Over Fussing er i sin vejstruktur næsten intakt, dog er forten bebygget med småhuse. Øster Bjerregravs bymidte kan ligeledes genkendes på kort fra først i 1800-tallet med de slyngede vejforløb og pladsåbninger, men de gamle gårde er erstattet af parcelhuse og anden småhusbebyggelse.

De to landsbyer ligger nær ved Viborgvej nogle få km øst Randers.

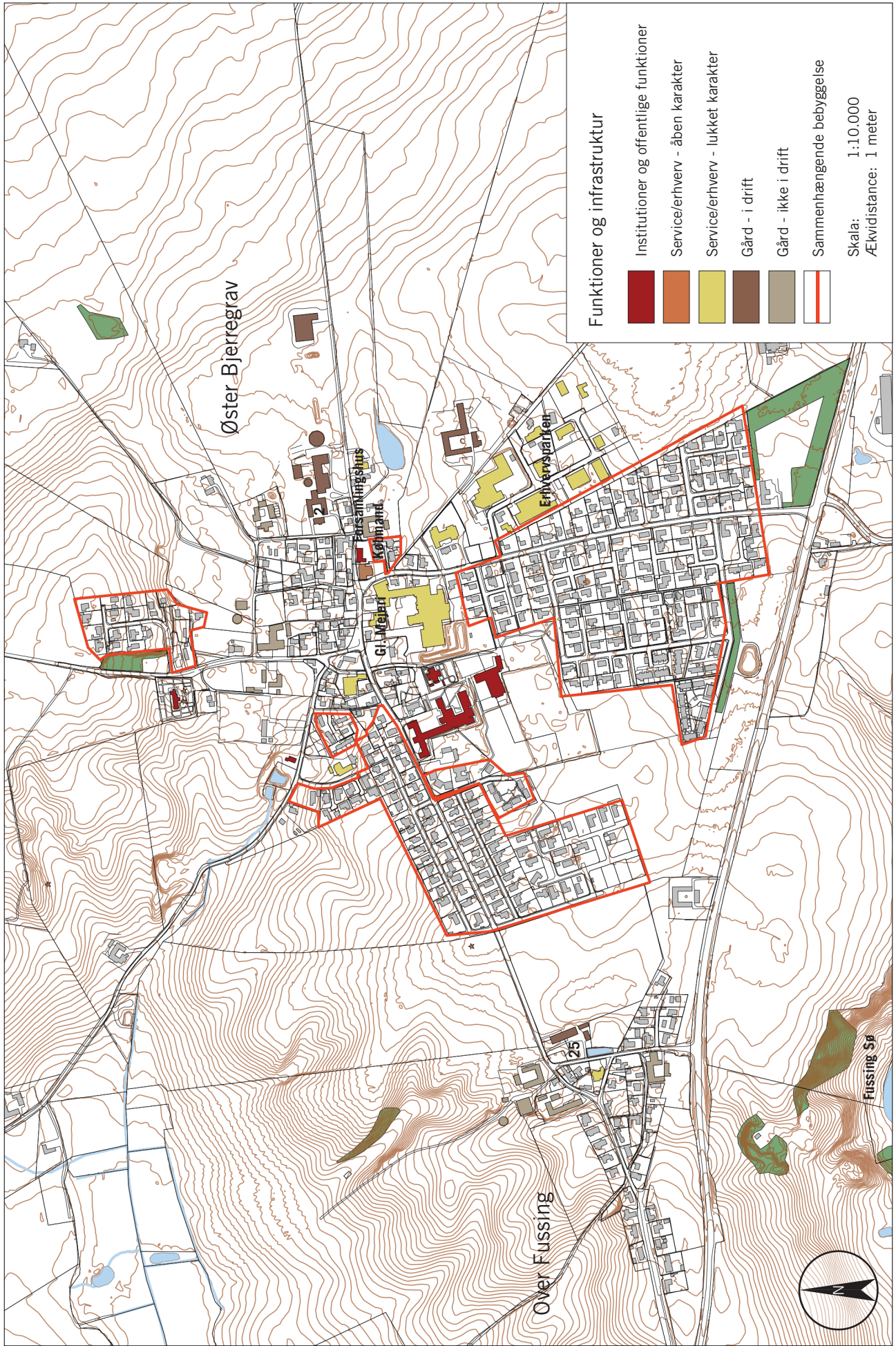
Det gamle mejeri i Øster Bjerregrav er noget medtaget, og hører i dag under ligkistefabrikken.

Brugsen i Øster Bjerregrav ligger i byens centrum. Her ligger også en lille benzintank.

Den tidligere brugsforening i Over Fussing har ændret sig meget. Huset er blevet dobbelt så langt og tagetagen er gjort beboelig.

Bebyggelse, arkitektur og kulturmiljø

Bebyggelsesstruktur

Øster Bjerregrav var oprindeligt en forteklyngeby. Gårdene lå i grupper med store engarealer mellem. En del af engarealerne og vejene var fælles og blev f.eks. brugt til sammendriving kvæg til malkning.

I den centrale del af Øster Bjerregrav er de gamle gårde revet ned og erstattet med beboelseshuse, men på den øst- og nordøstlige side af byen, ligger gårdene stadig spredt i det oprindelige mønster.

Strukturen på den øvrige by er styret af de gamle markskel, som ses særlig tydeligt mod sydøst, hvor stjernemotivet fra jordudskiftningen er genkendeligt på både kort og i landsbyen, når man færdes til fods. Zoomer vi lidt ind, er det parcelhusområdernes regulære gridstruktur, der dominerer billedet. Den rigide struktur tager ikke hensyn til hverken naturlige grænser i landskabet eller terrænforhold og udsigter.

Over Fussing ligger fortsat omgivet af marker. Landsbyen talte oprindeligt ca. 10 gårde, der lå omkring en vejforde, hvor vejen fra Randers, der fortsatte gennem byen mod Viborg, dominerede. Vejen er siden blevet flyttet flere gange. Først til sydkanten af byen og i 1988-89 yderligere 50-100 m mod syd, så der i dag er et grønt bælte mellem landsbyen og vejen. Over Fussings interne vejnet består i øvrigt af smalle landsbygader.

Arkitektur

Øster Bjerregrav har en del bevarede bygninger med kulturhistorisk værdi for byen. Det gælder den gamle skole på Kirkevej 1, der desværre bl.a. har fået nye vinduer og brunt eternittag, der gør, at huset fremstår meget uoriginalt.

Forsamlingshuset på Østervang 2 er fortsat aktivt, og i gavlene ses stadig rester af de gesimsbånd, der desværre er forsvundet ved lægningen af et nyt tag.

Præstegården på Holmevej 2 er nok en af Øster Bjerregravs fineste bygninger. Stuehuset, der ligger alene, er opført i 1873 i klassisk stil og med fine proportioner på den afdæmpede frontispice.

Det gamle mejeri er fra 1919 og ligger ud til Frederiksbergvej, lige overfor Brugsen. Mejeriet er nok Øster Bjerregravs mest dominerende bygning, men har ikke fundet ny anvendelse, da mejeriet blev omdannet til erhverv.

På Over Fussingvej 1 lå tidligere en meget stor firlænget gård, hvoraf kun det fine stuehus med halvvalm står tilbage. Der kan med fordel etableres en bebyggelse på stedet, der genskaber gårdens karakteristiske rum.

I **Over Fussing** har vi ikke registreret bevaringsværdige bygninger. Der er kun fire af de oprindelige ca. 10 gårde. De fleste af disse er skiftet ud med beboelseshuse.

Vejomlægninger og Øster Bjerregravs dominans mht. bl.a. serviceudbud har været hårdt ved Øster Bjerregrav, der inden længe vil blive opslugt af udviklingen og blive en del af Øster Bjerregrav.

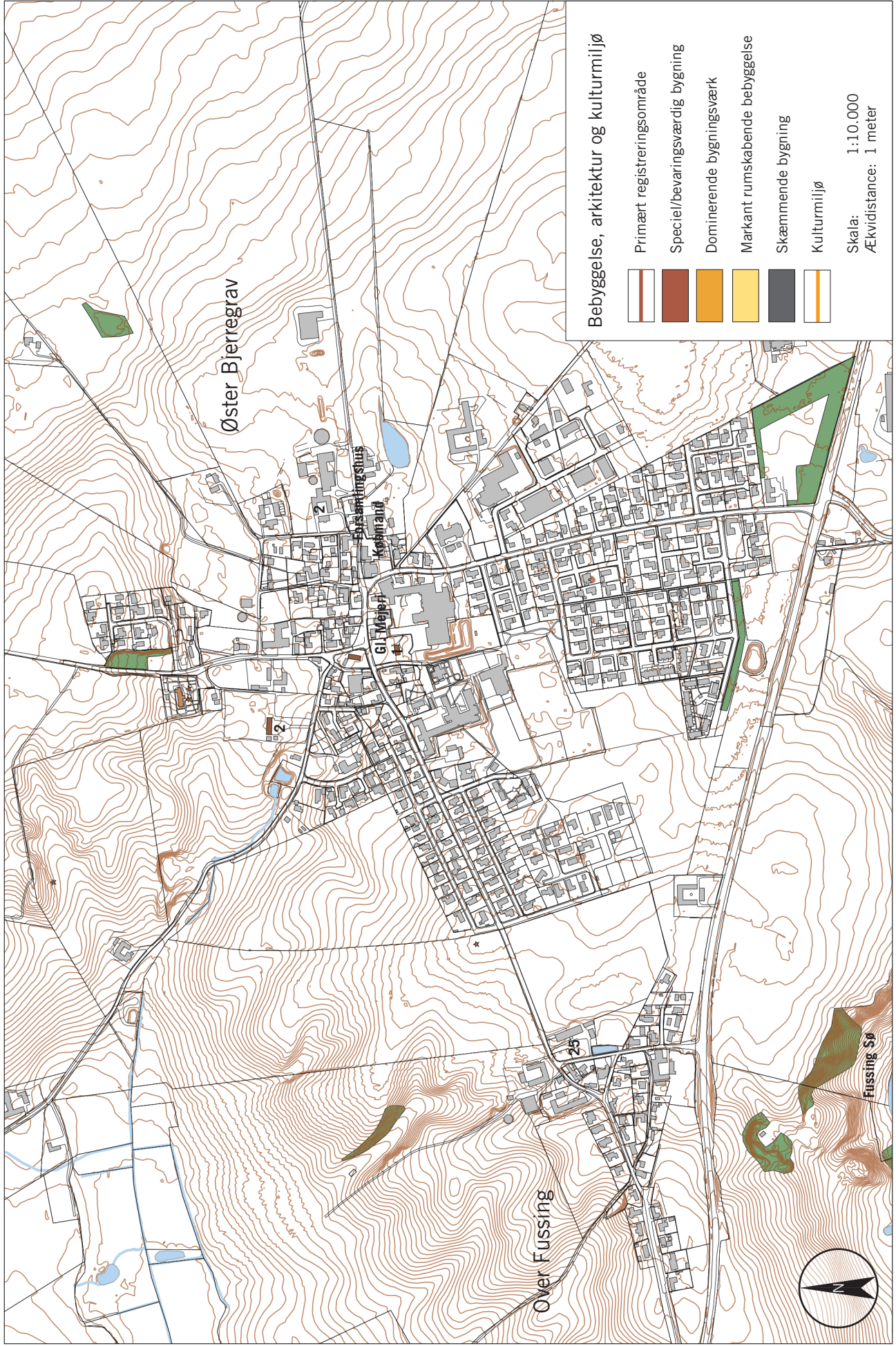
Over Fussing set fra luften. Gårdene ligger samlet mod nord og langs Over Fussingvej mod vest ligger de nye parcelhuse på linje, med udsigt over Bjerregravholm og Skals Ådal. Foto: Purhus Lokalkiv

Bybilledet i midten af Øster Bjerregrav er præget af det gamle mejeri overfor Brugsen. Fladerne i byen er primært asfalt, der ikke ligefrem indbyder til ophold og færdsel på fodgængeres præmisser.

I Over Fussing ligger gårdene samlet i byens nordlige del med beplantning og funktionelle udenomsarealer. Her Over Fussingvej 25.

Afgrænsning og byggemuligheder

Afgrænsning

Øster Bjerregrav er mod nord afgrænset af kirken og det højdedrag denne ligger på.

Parcelhuse omkranser stort set hele byen, med undtagelse af den østlige side, hvor der stadig ligger gårde ud imod landskabet og tegner byens kant. Mod syd afgrænses Øster Bjerregrav endvidere af Viborgvej, der ligger som et stærkt adskillende element mellem byen og området omkring Fussing Sø.

Snart kan man ikke længere snakke om en vestlig kant af Øster Bjerregrav, idet boligområderne vil nå helt til Over Fussing og smelte de to byer sammen.

Over Fussing er mod nord afgrænset af skrænterne ned mod et sidekær til Skals Å. Dette store landskabstræk er meget karakteristisk for byen, der opleves som liggende på en bakkekam. Langs kammen ligger der mod nord en række nybyggede enfamiliehuse ud til landskabet.

Mod syd er det Viborgvej, der afgrænser byen sammen med faldet ned mod Fussing Sø.

Byggemuligheder

Der er to potentielle udstykningsmuligheder i Øster Bjerregrav. Inde i byen, syd for Kirkevej 5, ligger et areal på ca. 3700 kvm, hvor der tidligere har ligget en gård. Om gården er sløjfet eller blot flyttet ud vides ikke.

Det andet areal ligger på hjørnet af Bøgevej og Ahornvej og er omkring 3300 kvm. Også her lå tidligere en gård. Arealet kan bebygges, uden at byens karakter svækkes

De nuværende udlagte rammer i Kommuneplan 2009 åbner mulighed for at bygge Øster Bjerregrav og Over Fussing sammen. Dette vil svække synligheden af landsbyernes historiske udstrækning, men åbner mulighed for en sammenhængende bystruktur hen over bakken. Ved en bevidst planlægning kan man f.eks. friholde de eksisterende gårde i Over Fussing for bebyggelse og dermed sikre, at de fortsat opleves som fritliggende strukturer.

Man bør overveje at friholde arealet nord for Over Fussingvej for bebyggelse, for at sikre udsynet over Bjerregravholm og Skals Ådal. Samtidig bør man bevare gårdene på kanten af Over Fussing som fritliggende elementer, med kontakt til landskabet.

Øster Bjerregravs beliggenhed tæt på motorvejen gør den attraktiv for erhvervsvirksomheder. Der er mulighed for at udvide det eksisterende erhvervsområde sydøst for byen yderligere mod syd, hvilket anbefales.

Over Fussing har nogle fine landsbygader og et stort potentiale til at blive et fint landsbymiljø, men en del af bebyggelsen i byen er slidt. Der kan med fordel laves en række retningslinjer for, hvordan renovering og udskiftning af bebyggelse kan foretages, for at det understøtter det samlede bymiljø.

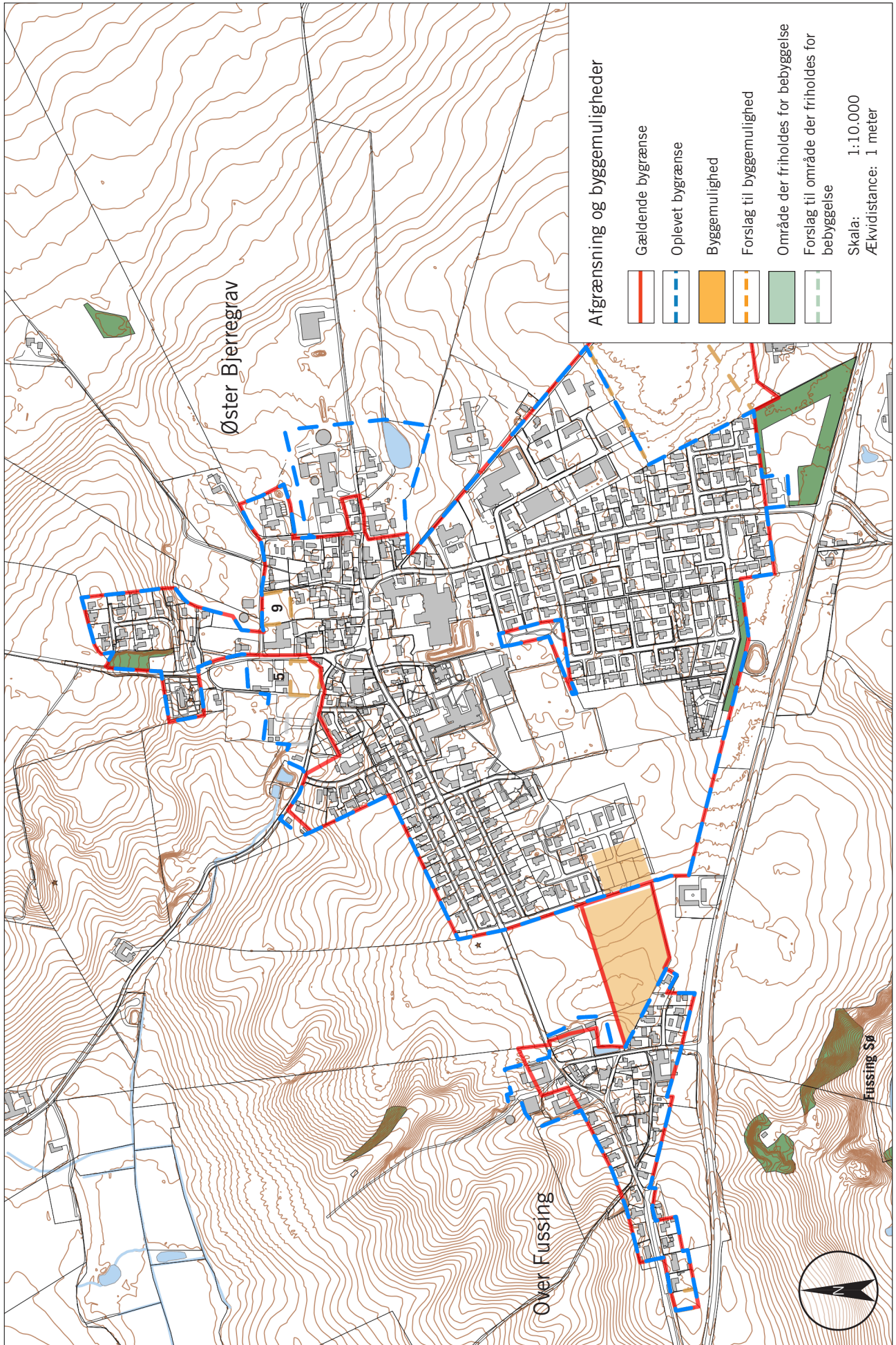
Der er ikke langt mellem Øster Bjerregravs sydligste bebyggelse og Viborgvej, der ses til venstre i billedet.

Syd for Ahornvej er der et grønt areal der vil kunne bebygges uden at byens karakter vil tage skade. Adressen er Bøgevej 9.

På arealet her syd for Kirkevej 5, lå der tidligere en gård, som er flyttet ud. Området er en central udstykningsmulighed i Øster Bjerregrav.

Sammenfatning

Den gamle del af **Øster Bjerregrav** ligger i toppen af en slugt. Særligt omkring kirken byder landskabet på fine niveau-spring. Byen har bredt sig mod syd og vest og indtager i dag hele den flade bakketop. Det betyder, at der er udsigt over et let faldende landskab fra byens kant helt fra nordvest til øst. Særligt udsigten over Bjerregravholm og Skals Ådal er flot med både marker, moser og skove.

Øster Bjerregrav har gennemgået en kraftig udvikling. Allerede i 1800-tallet var landsbyen relativ stor og talte omkring 30 gårde. Men udviklingen er især sket siden 1960, hvor der er kommet store parcelhuskvarterer og erhvervsområder til. Byens oprindelige struktur er utydelig som følge af den kraftige udvikling, men flere af de oprindelige vejforløb kan spores i bybilledet. Kun få af de gamle gårde ligger tilbage, men særlig byens østlige del er præget af landbrugsdrift.

Der er relativt få bygninger med høj bevaringsværdi i Øster Bjerregrav, men det samlede indtryk af byen er meget positivt, ikke mindst på baggrund af det velfungerende forenings- og erhvervsliv samt byens gode kontakt med naturen.

Over Fussing har en meget flot beliggenhed på bakkedraget vest for Øster Bjerregrav. Mod syd er der udsigt over Fussing Sø og mod nord den brede Skals Ådal. Bebyggelsen er i meget blandet stand, lige fra nybyggede parcelhuse, til forsømte, mindre byhuse, beliggende helt ud til asfalten. De mange ændringer i både struktur og bebyggelse gør, at der mangler en balance mellem husene og byens miljø. Over Fussing synes at være i en form for indre konflikt mellem at ville være en landsby eller en boligby.

Sårbarheder

Både Øster Bjerregrav og Over Fussing har fine landskabelige kvaliteter, som bør varetages ved planlægning af ny bebyggelse. Her tænkes særligt på de fine kig og udsigter.

Øster Bjerregrav har brug for et centrum for at bevare sin sammenhængskraft. Parcelhuskvartererne spreder sig voldsomt, og den gamle bymidte mister sideløbende sin karakter.

Over Fussing er i en overgangsfase, hvor sammenbygning med Øster Bjerregrav vil medføre ændringer for byen.

Anbefalinger

- Den gamle bymidte i Øster Bjerregrav bør vedligeholdes og tilføres en samlende karakter for at styrke landsbyens sammenhæng og den fælles identitet.
- Sammenbygningen af Øster Bjerregrav og Over Fussing bør udføres på en måde, så historien om de to selvstændige bysamfund fortsat er tydelig.
- Udbygning af de to byer bør ikke ske mod nord, hvor landskabet falder ned mod Skals Ådal, da dette landskabstræk er af stor oplevelsesmæssig værdi.
- I Øster Bjerregrav SAVE-registreres bebyggelsen Egevej 2 og 4, Frederiksbergvej 3, Holmevej 2, Kirkevej 1 og 5, Østervang 2, 4 og 6, samt Åkandevej 1.
- I Over Fussing SAVE-registreres Branddamsvej 1 og Over Fussingvej 25, 26, 28 og 30.

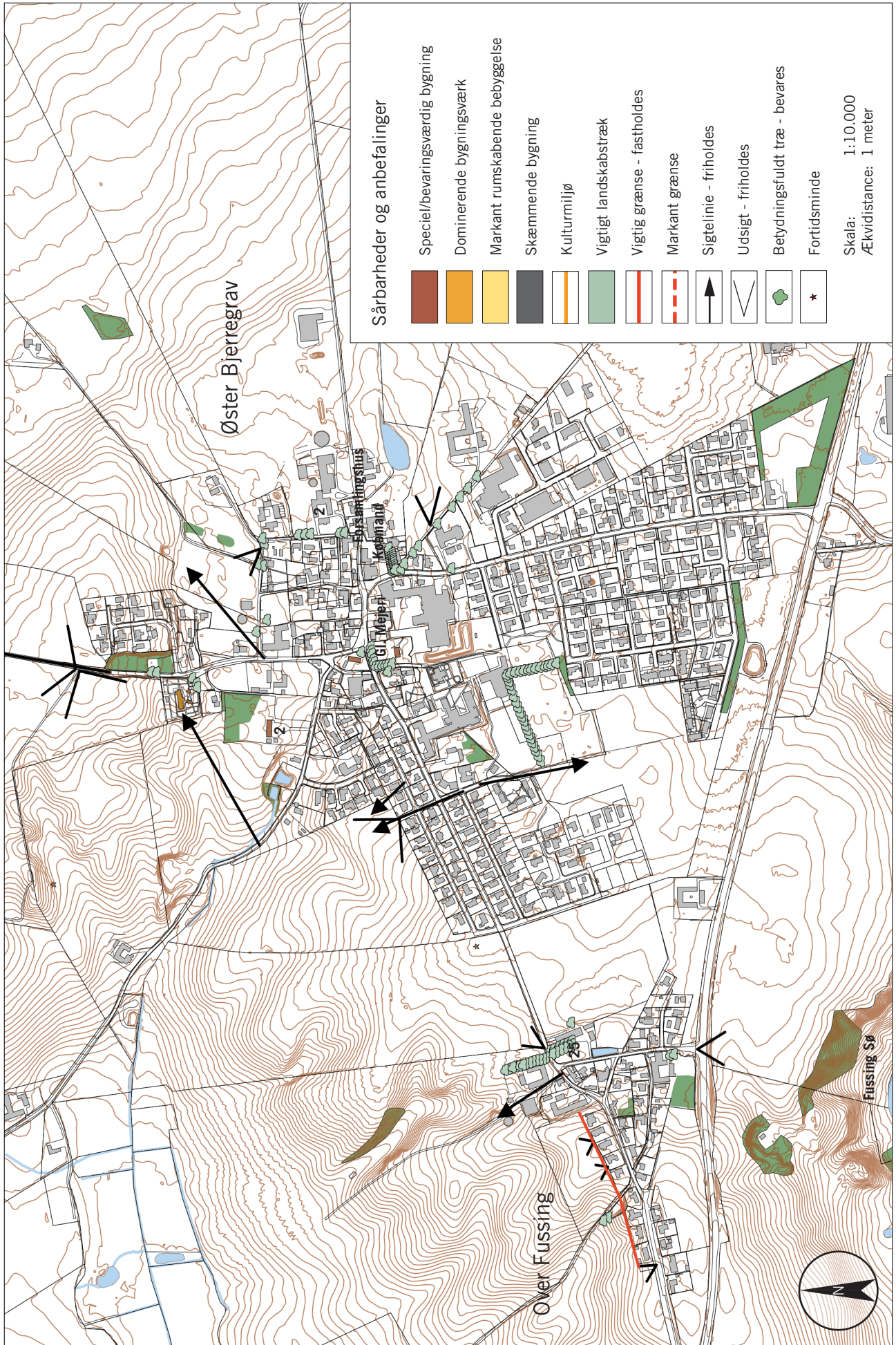
De tilbageværende gårde i Over Fussing ligger på byens østkant, omkranset af beplantning, men stadig i relation til det åbne land.

Et kig fra Ved Vandværket ad Over Fussingvej i Over Fussing. Den nordøstlige del af byen har en meget grøn karakter, og gården Over Fussingvej 30 ligger helt skjult i buskadset set herfra.

Åkandevej 1 i Øster Bjerregrav. Efter længerne er blevet revet ned, ligger stuehuset noget ensomt tilbage, men meget centralt i byen.

Stadsarkitektens Kontor
Randers Kommune
Laksetorvet 1
8900 Randers
www.randers.dk